

Сучасні підходи та виклики в науково-методичному забезпеченні підготовки судових експертів

Роман Кірін

доктор юридичних наук, доцент, головний судовий експерт,
Дніпропетровський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр
Міністерства внутрішніх справ України, м. Дніпро, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0089-4086>, e-mail: kirinrs62@gmail.com

Олександр Пащенко

кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри, Національний технічний
університет «Дніпровська політехніка» Міністерства освіти і науки України,
м. Дніпро, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3296-996X>,
e-mail: pashchenko.o.a@nmu.one

Володимир Хоменко

кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри, Національний технічний
університет «Дніпровська політехніка» Міністерства освіти і науки України, м. Дніпро,
Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3607-5106>, e-mail: intelldriller@gmail.com

Проаналізовано підходи до науково-методичного забезпечення підготовки судових експертів в Україні з урахуванням технологічних змін, міжнародних стандартів, етичної підготовки, впливу воєнного стану, а також шляхи вдосконалення системи для якісного експертного забезпечення правосуддя.

Ключові слова: *судова експертиза; методичне забезпечення; підготовка експертів; цифрові технології; етика; воєнний стан.*

Modern Approaches and Challenges in Scientific and Methodological Support for the Training of Forensic Experts

Roman Kirin, Oleksandr Pashchenko, Volodymyr Khomenko

The article analyzes approaches to scientific and methodological support for training forensic experts in Ukraine, considering technological changes, international standards, ethical training, the impact of martial law, and ways to improve the system for quality expert support of justice.

Keywords: *forensic expertise; methodological support; expert training; digital technologies; ethics; martial law.*

Система підготовки судових експертів відіграє ключову роль для підвищення якості експертного забезпечення правосуддя, оскільки саме від рівня компетентності фахівців залежить об'єктивність і надійність висновків у судових процесах. У сучасних умо-

вах, коли технології стрімко розвиваються, а вимоги до судової експертизи ускладнюються через поширення цифрових доказів і заплутаних кримінальних схем [1], науково-методичне забезпечення (далі — НМЗ) підготовки фахівців потребує постійного

оновлення для відповідності навчальних програм сучасним технологічним і правовим реаліям, інтеграції міжнародного досвіду в національну систему освіти та забезпечення етичної та професійної компетентності експертів.

Метою статті є аналіз сучасних підходів до НМЗ підготовки судових експертів та визначення ключових проблем, що потребують розв'язання, з опорою на нормативну базу — Закон України «Про судову експертизу» [2], який визначає правові, організаційні та фінансові основи судово-експертної діяльності.

Сучасні навчальні програми для судових експертів містять цифрові інструменти, такі як симуляційні платформи для застосування віртуальних лабораторій у моделюванні експертних досліджень, наприклад, аналізу слідів або реконструкції подій, застосування алгоритмів штучного інтелекту для аналізу великих обсягів даних у навчальних кейсах, а також електронні навчальні ресурси у вигляді онлайн-курсів [3], вебінарів та інтерактивних платформ для підвищення кваліфікації, що відображає тенденції технологізації криміналістики та судової експертизи. Підготовка експертів дедалі частіше потребує поєднання знань із різних галузей, включно із криміналістикою, правом, інформаційними технологіями та психологією, наприклад, комп'ютерно-технічна експертиза потребує знань як із програмування, так і з кримінального права, що сприяє формуванню комплексного підходу до розслідування. Гармонізація навчальних програм із європейськими стандартами,

зокрема стандартами *ENFSI* — Європейської мережі судово-експертних установ, передбачає впровадження єдиних методичних рекомендацій, сертифікацію експертів за міжнародними стандартами та обмін досвідом через міжнародні програми стажування [4], що забезпечує підвищення якості освіти в контексті глобальних тенденцій.

В Україні бракує викладачів, які поєднують практичний досвід судової експертизи та педагогічні навички, що ускладнює підготовку фахівців, здатних працювати із сучасними технологіями, і призводить до дефіциту компетентних кадрів у системі [5]. Багато навчальних закладів не мають доступу до сучасного обладнання (наприклад, для молекулярно-генетичної або комп'ютерно-технічної експертизи), що знижує якість практичної підготовки та обмежує можливості для панування інноваційних методів [6]. Недостатня увага до етичних аспектів у навчальних програмах може призводити до порушень принципів незалежності та об'єктивності експертів у практичній діяльності, що підкреслює необхідність посилення етичної компоненти в освіті. Воєнний стан в Україні ускладнює організацію навчального процесу через обмеження доступу до навчальних центрів у зонах бойових дій та необхідність адаптації програм до розслідування воєнних злочинів (наприклад, балістичної експертизи або аналізу воєнних ушкоджень), що потребує швидкого переорієнтування методичного забезпечення на документування воєнних злочинів і коре-

гування графіків перевірок діяльності експертів [7; 8].

Необхідно впроваджувати модульні програми, які дають змогу швидко адаптувати зміст до нових викликів, таких як кіберзлочинність або воєнні злочини, забезпечуючи гнучкість у НМЗ. Створення симуляційних центрів і партнерство з наявними експертними установами допоможе підвищити рівень практичних навичок шляхом інтеграції реальних кейсів у навчання. Обов'язкове включення до програм курсів із судово-експертної етики для формування принципів незалежності та неупередженості сприятиме розв'язанню проблеми етичної підготовки. Розширення співпраці з міжнародними організаціями для обміну досвідом, залучення іноземних експертів до навчання та організації стажувань, а також упровадження відкритих освітніх ресурсів і вдосконалення НМЗ через рівні права суб'єктів у створенні матеріалів забезпечить гармонізацію з європейськими стандартами та підвищення ефективності підготовки кадрів [9; 10].

НМЗ підготовки судових експертів в Україні потребує комплексного підходу до відповідей на сучасні виклики, де інтеграція цифрових технологій, міждисциплінарний підхід та гармонізація з міжнародними стандартами є ключовими напрямками розвитку для підвищення якості освіти. Водночас необхідно вирішити проблеми дефіциту викладачів, обмеженого доступу до ресурсів та недостатньої уваги до етичної підготовки шляхом упровадження

модульних програм, симуляційних центрів і етичних курсів. Подальші дослідження мають бути спрямовані на розроблення конкретних методичних рекомендацій та створення національної системи сертифікації експертів для забезпечення незалежної та кваліфікованої судової експертизи в умовах технологічних змін і воєнного стану.

Перелік джерел посилання

1. Зінич Л. В. Судова експертиза цифрових доказів у справах про плагіат: методологія та проблеми доказування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО*. 2025. Вип. 88. Ч. 3. С. 256—262. DOI: 10.24144/2307-3322.2025.88.3.38 (дата звернення: 16.09.2025).
2. Про судову експертизу : Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII (зі змін та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text> (дата звернення: 16.09.2025).
3. Кірін Р. С., Хоменко В. Л., Пашенко О. А. Класифікаційні критерії масових відкритих онлайн-курсів з інтелектуальної власності. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2020. Т. 78. №. 4. С. 315—330. DOI: 10.33407/itlt.v78i4.3353 (дата звернення: 16.09.2025).
4. Коршун А. Перспективи розвитку судової експертизи в сучасних українських реаліях. *Успіхи і досягнення у науці. Серія «Право»*. 2024. № 9 (9). С. 167—177. DOI: 10.52058/3041-1254-2024-9(9)-167-177 (дата звернення: 16.09.2025).
5. Кірін Р. С., Хоменко В. Л., Коросташова І. М. Патентологія : навч. посіб. Дніпро, 2018. 240 с.
6. Інноваційні методи та цифрові технології в криміналістиці й судовій експертизі : монографія / за заг. ред. В. Ю. Шепітька. Харків, 2024. 208 с.
7. Литвиненко Д. О., Шульженко А. В. Судова експертиза під час воєнного стану. *Юридичний науковий електронний*

- журнал*. 2024. № 8. С. 419—422. DOI: 10.32782/2524-0374/2024-8/98 (дата звернення: 16.09.2025).
8. Кірін Р. С., Петренко В. О., Пономаревська О. І. Аналіз юридичного захисту інтелектуальної власності у контексті воєнного стану: виклики та можливості. *Академічні візії*. 2024. № 28. DOI: 10.5281/zenodo.10714874 (дата звернення: 16.09.2025).
 9. Стрілець С., Кузнецов Р. Шляхи вдосконалення підготовки та підвищення кваліфікації судових експертів Експертної служби МВС. *Молодий вчений*. 2020. № 9 (85). С. 236—241. DOI: 10.32839/2304-5809/2020-9-85-51 (дата звернення: 16.09.2025).
 10. Кісіль Н. В., Гуцул В. О., Ярошовець В. М. Підготовка судових експертів в установах Міністерства юстиції України: проблемні аспекти та можливі зміни в законодавстві. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління*. 2021. № 6 (18). С. 67—78. DOI: 10.32689/2617-9660-2021-6(18)-67-78 (дата звернення: 16.09.2025).